

Témakörök
Szociológia MA záróvizsga

I. ALAPOZÓ KÉPZÉS

1) Társadalmunk szerkezetének átalakulása. Mobilitási folyamatok, az egyenlőtlenség újratermelődése a rendszerváltás utáni Magyarországon!

Irodalom:

- Kornai János (2007): Mit jelent a „rendszerváltás”? In uő.: *Szocializmus, kapitalizmus, demokrácia és rendszerváltás*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 112–135.
- Balogh Anikó és Róbert Péter (2008): Foglalkozási mobilitás Magyarországon, 1992–2007. In Kolosi Tamás és Tóth István György (szerk.): *Társadalmi Riport 2008*. Budapest: TÁRKI, 46–65.
Interneten: http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-806/publikaciok/tpubl_a_806.pdf
- Angelusz Róbert és Tardos Róbert (2006): Hálózatok a magyar társadalomban. In Kovách Imre (szerk.): *Társadalmi metszetek. Érdekek és hatalmi viszonyok, individualizáció és egyenlőtlenség a mai Magyarországon*. Budapest: Napvilág, 227–252.
Interneten: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/index.html
- Kolosi Tamás és Róbert Péter (2004): A magyar társadalom szerkezeti átalakulásának és mobilitásának fő folyamatai a rendszerváltás óta. In Kolosi Tamás, Tóth István György, Vukovich György (szerk.): *Társadalmi riport 2004*. Budapest: TÁRKI, 48–74.
Interneten: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a790.pdf>

2) A kulturális átörökítés mechanizmusa. Feladatmegosztás a család és az iskolarendszer között. Társadalmi pozíció és szerep: az 'öröklött' és 'elért' szerepek, szerepviselkedések történeti, társadalmi dinamikája, meghatározottsága

Irodalom:

- Csurgó Bernadett – Megyesi G. Boldizsár (2006): Családi döntések, Munkamegosztás és társadalomszerkezet. In Kovách Imre (szerk.): *Társadalmi metszetek*. Budapest: Napvilág, 293–310.
- Laki László (2006): Az ifjúság a magyar társadalomban. In Kovách Imre (szerk.): *Társadalmi metszetek*. Budapest: Napvilág, 177–205.
- Róbert Péter (2004): Iskolai teljesítmény és társadalmi háttér nemzetközi összehasonlításban. In Kolosi Tamás – Tóth István György – Vukovich György (szerk.): *Társadalmi Riport 2004*, Budapest: TÁRKI, 193–205.

- Somlai Péter (1997): Bevezetés. I. rész. A kultúra átörökítése... In uő.: *Szocializáció. A kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamata*. Budapest: Corvina, 13–53.

3) Ismertesse, hogy milyen kihívások érték a hagyományos struktúramodelleket a nyolcvanas években, és hogy milyen válaszkísérletek születtek ezzel kapcsolatban!

Irodalom:

- Hradil, Stefan (2011 [1987]): Társadalmi helyzetek és miliók: egy fejlett társadalom struktúrájának elemzése. In Gecser Ottó (szerk.): *Társadalmi rétegződés olvasókönyv*. Budapest: ELTE, 396-428. Interneten: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/index.html
- Vester, Michael (2009 [1998]): Osztálytársadalom osztályok nélkül. Az ipari társadalmi struktúra felbomlása vagy transzformációja? *Replika* (64–65): 79–113.
- Éber Márk Áron (2008): Túl az élménytársadalmon? Avagy az élménytársadalom másfél évtizede. *Szociológiai Szemle* 18(1): 78–105. Interneten: <http://www.szociologia.hu/dynamic/0801eber.pdf>

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Hradil, Stefan (1995 [1992]): Régi fogalmak és új struktúrák. Milió-, szubkultúra- és életstílus-kutatás a 80-as években. In Andorka Rudolf – Stefan Hradil – Jules Peschar (szerk.): *Társadalmi rétegződés*. Budapest: Aula, 347–387.

4) Ismertesse a társadalmi tőke elméletét, összefüggését a társadalmi struktúrával, jellemezze továbbá a magyar társadalmat a társadalmi tőke szempontjából!

Irodalom:

- Coleman, James S. (1998 [1988]): Társadalmi tőke az emberi tőke termelésében. In Lengyel György és Szántó Zoltán (szerk.): *Tőkefajták. A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája*. Budapest: Aula, 11–43. Vagy: James S. Coleman (1996 [1990]): Társadalmi tőke. In Lengyel György és Szántó Zoltán (szerk.): *A gazdasági élet szociológiája*. Budapest: Aula, 99–128.
- Putnam, Robert D. (2006 [1995]): Egyedül tekézni: Amerika csökkenő társadalmi tőkéje. In Lengyel György és Szántó Zoltán (szerk.): *Gazdaság-szociológia. Szöveggyűjtemény*. Budapest: Aula, 207–219
- Balás Gábor, Csíste András, Szalai Ákos et al. (2009): *Jelentés a magyarországi kapitalizmus állapotáról 2008*. Budapest: Közjó és Kapitalizmus Intézet, 17–58. Interneten: <http://kozjoeskapitalizmus.hu/files/kapijel2008.pdf>
- Tóth István György et al. (2005): *Kockázat, bizalom és részvétel a magyar gazdaságban és társadalomban*. Budapest: Társ. Interneten: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a719.pdf>

5) A szociológia pozitivista/naturalista paradigmájának kritikája a simmeli szociológiában. Racionalitás és modernitás problematikája a klasszikus német szociológiában.

Irodalom:

- Némedi Dénes (2005): *Klasszikus szociológia 1890–1945*. Budapest: Napvilág, 149–160. Vagy: Felkai Gábor (2006): *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig. 1. kötet*. Budapest: Századvég, 172–190.
- Habermas, Jürgen (1994): A cselekvésracionális aspektusai. In uő.: *Válogatott tanulmányok*. Budapest: Atlantisz, 223–243.
- Georg Simmel (2001 [1894]): A szociológia problémája. In uő.: *Válogatott társadalomelméleti tanulmányok*. Budapest: Novissima, 5–26.
- Georg Simmel (2004 [1900]): *A pénz filozófiája*. Budapest: Osiris, 536–594.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Felkai Gábor (2006): *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig. 1. Kötet*. Budapest: Századvég, 405–411.
- Felkai Gábor (2007): *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig. 2. kötet*. Budapest: Századvég, 15–97.
- Némedi Dénes (2005): *Klasszikus szociológia (1890-1945)*. Budapest: Napvilág, 170–176, 182–199, 208–218.

6) A meadi szimbolikus interakcionizmus; az 'életvilág' fogalma és jellemzői a fenomenológiai szociológiában

Irodalom:

- Berger, Peter – Thomas Luckmann (1984): A valóság társadalmi felépítése. In Hernádi Miklós (szerk.): *A fenomenológia a társadalomtudományokban*. Budapest: Gondolat, 321–350.
- Mead, George Herbert (1973): *A pszichikum, az én és a társadalom szociálbehaviorista szempontból*. Budapest: Gondolat, 318–353. Vagy: uő.: *A pszichikum, az én és a társadalom szociálbehaviorista szempontból*. In Felkai Gábor – Némedi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 2. kötet*. Budapest: Új Mandátum, 2002, 258–271.
- Schütz, Alfred (1984): A cselekvés köznapi és tudományos értelmezése. In Hernádi Miklós (szerk.): *A fenomenológia a társadalomtudományokban*. Budapest: Gondolat, 182–191.
- Schütz, Alfred – Thomas Luckmann (1984): Az életvilág struktúrái. In Hernádi Miklós (szerk.): *A fenomenológia a társadalomtudományokban*. Budapest: Gondolat, 269–320. Vagy uők.: *Az életvilág struktúrái*. In Felkai Gábor, Némedi Dénes, Somlai Péter

(szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez*, 2. kötet. Budapest: Új Mandátum, 272–302.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Felkai Gábor (2007): *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig*. 2. kötet. Budapest: Századvég, 460–487.
- Némedi Dénes (2005): *Klasszikus szociológia 1890-1945*. Budapest: Napvilág, 343–353, 429–443.

7) Komplex szociológiaelméleti megközelítések a II. világháború után: a cselekvés- és rendszerelmélet főbb kategóriái T. Parsons szociológiájában; rendszer és életvilág kapcsolata J. Habermas elméletében; az autopoietikus rendszerelmélet N. Luhmannál.

Irodalom:

- Habermas, Jürgen (2011): *A kommunikatív cselekvés elmélete*. Budapest: Gondolat, 356–413. (A Rendszer és életvilág című fejezet.) Vagy korábbi kiadásai: uő.: *A kommunikatív cselekvés elmélete*. (I–II). Rényi Ágnes és Somlai Péter (szerk.). Budapest: ELTE, (é. n.), 148–215.; vagy uő.: Rendszer és életvilág. In Felkai Gábor – Némedi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez*. 2. kötet. Budapest: Új Mandátum, 2000, 498–568.
- Luhmann, Niklas (2009): *Szociális rendszerek. Egy általános elmélet alapvonalai*. Budapest: AKTI–Gondolat, 15–26, 49–54, 76–84, 86–88, 233–241, 434–437, 491–497.
- Talcott Parsons (1988): *Talcott Parsons a társadalmi rendszerről*. Válogatás. Némedi Dénes (szerk.). Budapest: ELTE Szociológiai Intézet és Továbbképző Központ. (Szociológiai Füzetek 45.) 84–109.
- Talcott Parsons (1985): *Válogatás Talcott Parsons cselekvéselméleti írásaiból*. Némedi Dénes (szerk.). Budapest: Művelődésügyi Minisztérium (Szociológiai Füzetek 38.) 17–28, 39–59.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Alexander, Jeffrey (1996): *Szociológiaelmélet a II. világháború után*. Budapest: Balassi, 28–107.
- Balogh István – Karácsony András (2000): *Német társadalomelméletek. Témák és trendek 1950-től napjainkig*. Budapest: Balassi, 336–358, 294–323.
- Karácsony András – Tóth Benedek (2009): Utószó. In Niklas Luhmann: *Szociális rendszerek. Egy általános elmélet alapvonalai*. Budapest: AKTI – Gondolat, 515–529.
- Némedi Dénes (2005): *Klasszikus szociológia 1890–1945*. Budapest: Napvilág, 555–559.

8) A két világháború közötti magyar szociográfia. (A szociográfia szerepe a társadalmi valóság megismerésében; a népi szociografikus szereptudat; a népi szociográfia által vizsgált fontosabb társadalmi problémák; falukutatók és szociográfusok; Rézler Gyula munkásszociográfiája).

Irodalom:

- A szociográfia fogalmáról. *Szociológia* 1972/2: 240–246.
- Némedi Dénes (1985): *A népi szociográfia 1930–1938*. Budapest: Gondolat, 18–24, 124–178.
- Rézler Gyula (2005): Egy magyar textilgyár munkástársadalma. In *Rézler Gyula válogatott tanulmányai 1938–1944*. Tóth Pál Péter (szerk.). Budapest: Gondolat, 47–92, 122-137, 149-153, 158-159.
- Tóth Pál Péter: A szociológus Rézler Gyula. In *Rézler Gyula válogatott tanulmányai 1938-1944*. (Vál.: Tóth Pál Péter). Budapest: Gondolat 2005. 9-22

**9) A globalizáció szociológiája. (A társadalom konténer elmélete, a transznacionális társadalmi terek; a világhalkockázati társadalom; a 'glokalizáció'; globalizált gazdagság-
lokalizált szegénység).**

Irodalom:

- Beck, Ulrich (2003): *A kockázat-társadalom. Út egy másik modernitásba*. Budapest: Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság – Századvég, 25–74.
- Beck, Ulrich (2005): *Mi a globalizáció?* Szeged: Belvedere, 25–75.

10) Ismertesse a strukturalizmus jellemzőit! Vázzolja fel Pierre Bourdieu társadalomelméletének alapkategóriáit (mező, habitus, tőketípusok stb.), mutasson rá ezen fogalmak alkalmazására egy példán keresztül, továbbá világítson rá arra, hogy mely vonatkozásokban kapcsolódik Bourdieu a strukturalistákhoz, és melyek alapján különbözik tőlük!

Irodalom:

- Bourdieu, Pierre (2002 [1994]): Társadalmi tér és szimbolikus tér. In uő. *A gyakorlati észjárás. A társadalmi cselekvés elméletéről*. Budapest: Napvilág, 11–29.
- Bourdieu, Pierre (2002 [1986]): A kulturális alkotások szociológiai vizsgálata érdekében. In uő. *A gyakorlati észjárás. A társadalmi cselekvés elméletéről*. Budapest: Napvilág, 49–83.
- Pierre Bourdieu (2000 [1983]): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In Felkai Gábor – Némedi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez*. 1. kötet. Budapest: Új Mandátum, 431–445. Vagy korábbi kiadása: *A társadalmi rétegződés komponensei*. Angelusz Róbert (szerk.). Budapest: Új Mandátum, 1999, 156–177.

- Pierre Bourdieu (2000 [1992]): A mezők logikája. In Felkai Gábor – Némedi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez.* 2. kötet. Budapest: Új Mandátum, 418–430.
- Lévi-Strauss, Claude (2000): A struktúrafogalom az etnológiában. In Felkai Gábor – Némedi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez.* 2. kötet. Budapest: Új Mandátum, 384–417.

II. DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK

Általános szociológia szakirány

Tájékoztató:

- A **levelező munkarend** szerint haladó, tanulmányaikat a **2011/12-es** tanévben megkezdő hallgatók felkészülésére vonatkozó Általános Szociológia záróvizsga témakörei. (A 2014. február 17-ei nyilvántartás szerint Urbán Mónika tehet záróvizsgát az alábbi, Általános Szociológia szakirány záróvizsga-témakörei alapján).

1) Ismertesse Luc Boltanski igazoláselméletét és jellemezze az újkapitalizmus viszonyait!

Irodalom:

- Boltanski, Luc- Thévenot, Laurent (2008): A kritikai képesség szociológiája. *Replika* (62): 39–55.
- Boltanski, Luc (2002): Létezik-e hálózati morál? Igazolás és kritika a kapitalizmus új képződményeiben. In Felkai Gábor – Molnár Attila Károly – Pál Eszter (szerk.): *Forrásvidékek. Társadalomtudományi tanulmányok Némedi Dénes 60. születésnapjára.* Budapest: Új mandátum, 412–425.

2) Jellemezze a racionális döntések elméletét, mutassa be központi fogalmait, és ábrázolja az elméletet a politika világára alkalmazva!

Irodalom:

- Elster, Jon (2000): Racionális döntések. In Felkai Gábor- Némedi Dénes- Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez.* 2. kötet. Budapest: Új mandátum, 215–231. (Korábbi megjelenése: Pápai Zoltán és Nagy Péter [szerk.]: *Döntéseméleti szöveggyűjtemény.* Budapest: Aula, 1991, 27–44.)
- Downs, Anthony (2000): Politikai cselekvés a demokráciában: egy racionális modell. In Felkai Gábor – Némedi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez.* 2. kötet. Budapest: Új Mandátum, 153–172. (Korábbi megjelenése: *Közgazdasági Szemle*, 1990, 37[9]: 993–1011.)

3) Ismertesse Bibó István nézeteit a politikai hisztéria kialakulásáról és annak mibenlétéről!

Irodalom:

- Bibó István (1986): Az európai egyensúlyról és békéről. In uő.: *Válogatott tanulmányok. 1935-1944.* 1. kötet. (Huszár Tibor szerk.). Budapest: Magvető, 316–364, 373–380.
- Bibó István (1986): A kelet-európai kisállamok nyomorúsága. In uő.: *Válogatott tanulmányok. 1945-1949.* 2. kötet. (Huszár Tibor szerk.). Budapest: Magvető, 191–197, 212–237.

4) Elemezze tudás és társadalom viszonyát a tudásszociológia klasszikusainak (Scheler, Mannheim, Berger-Luckmann) munkái alapján.

Irodalom:

- Max Scheler (1974): Tudásszociológia. In Huszár Tibor – Somlai Péter (szerk.): *A polgári szociológia története 1917–1945*, 1. kötet. Budapest: Tankönyvkiadó. Újabb kiadása: In Huszár Tibor – Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai történelmi szöveggyűjtemény. Másodválogatás.* Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1993, 185–202.
- Mannheim Károly (2000): Tudásszociológia. In uő.: *Tudásszociológiai tanulmányok.* Budapest: Osiris, 299–343.
- Mannheim Károly (1996): *Ideológia és utópia.* Budapest: Atlantisz, 9–22, 45–67, 69–79.
- Peter Berger, Thomas Luckmann (1996): *A valóság társadalmi felépítése. Tudásszociológiai értekezés.* Budapest: Jósöveg, 1998.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Némedi Dénes (2005): *Klasszikus szociológia, 1890-1945.* Budapest: Napvilág, 299–305, 306–322.
- Karácsony András (1995): *Bevezetés a tudásszociológiába.* Budapest: Osiris. (A következő fejezetek: „A tudásszociológia klasszikus hagyománya: Max Scheler, Karl Mannheim”; „Fenomenológiai megközelítés a tudásszociológiában”.)

5) Vázolja a tudományszociológia alapvető fogalmait Kuhn és Barnes – Bloor – Henry munkái alapján.

Irodalom:

- Thomas Kuhn (2000): *A tudományos forradalmak szerkezete.* Budapest: Osiris.

- Barry Barnes – David Bloor – John Henry (2002): *A tudományos tudás szociológiai elemzése*. Budapest: Osiris.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Szabari Vera (2008) A tudománykutatás paradigmái. In Némedi Dénes (szerk.): *Modern szociológiai paradigmák*. Budapest: Napvilág, 465–518.

6) Vallás és társadalom; a vallás funkciói, a vallásosság dimenziói, a vallási közösségek típusai. A szekularizációs elmélet és kritikája; a vallásosság mérése

Irodalom:

- Andorka Rudolf (2006): *Bevezetés a Szociológiába*. Budapest: Osiris, 645–661.
- Tomka Miklós (2006): Magyarország vallási helyzete. Áttekintés. In. uő.: *Vallás és társadalom Magyarországon*. Budapest – Piliscsaba: Loisir – PPKE BTK Szociológia Int ézet, 10–40.
- Tomka Miklós (2000): *Vallásszociológia*. Budapest. Interneten: http://www.phil-inst.hu/uniworld/vt/szoc/tomka_1.htm (Bevezetés, II. 5., III. 1., III. 2., V. fejezet)
- Tomka Miklós (1991): *Vallásszociológia. Szöveggyűjtemény*. Budapest: Tankönyvkiadó, 89–121.

7) Átalakuló falvak – differenciálódás és társadalmi konfliktusok a rendszerváltás utáni Magyarországon.

Irodalom:

- Beluszky Pál – Sikos T. Tamás (2007): *Változó falvaink. Magyarország falutípusai az ezredfordulón*. Budapest: MTA TKI.
- Bódi Ferenc (szerk.) (2001): *Helyi szociális ellátórendszer a vidéki Magyarországon*. Budapest: Agroinform Kiadó.
- Bognár László – Csizmady Adrienne – Tamás Pál – Tibori Tímea (szerk.) (2005): *Nemzetfelfogások – Falupolitikák*. Budapest: Új Mandátum – MTA SZKI. A kötetből az alábbi tanulmányok
 - Problématérkép (32-34),
 - Bognár László – Csizmady Adrienne (36-41),
 - Juhász Pál (42-50),
 - Kovács Katalin (141-152) és
 - Bódi Ferenc (153-168) tanulmányai
- Kis János Péter (2008): Aprófalvasodás és aprófalvaink sorsa – történelmi metszetben. In Váradi Monika Mária (szerk.): *Kistelepülések lépéskényszerben*. Budapest: Új Mandátum, 29–65.

8) Területi, társadalmi egyenlőtlenségek az egészségi állapotban, az egészség-esélyek és egyenlőtlenségek mérési lehetőségei.

Irodalom:

- Szántó Zsuzsa – Susánszky Éva (2002): *Orvosi szociológia*. Budapest: Semmelweis Kiadó, 33–46, 47–66.
- Losonczy Ágnes (2001): Az egészség társadalmi veszélyeztetettségéről; a népesség romló állapotának magyarázatához. In Cseh Szombathy László – Tóth Pál Péter (szerk.): *Népesség és népességgazdaság*. Budapest: Századvég, 221–270.
- Skrabski Árpád (2003): *Társadalmi tőke és egészségi állapot az átalakuló társadalomban*. Budapest: Corvinus, 17–22.
- Pikó Bettina (2002): *Egészségszociológia*. Budapest: Új Mandátum Kiadó, 21–49.
- Vitrai József – Bakacs Márta – Juhász Attila – Kaposvári Csilla (2010): *Nagy Csilla Jelentés egy egészségben elmaradott országból. Egészségjelentés – 2010*. EgészségMonitor. Budapest. Interneten:
http://www.egeszsegmonitor.hu/dok/Egeszsegjelentes_2010.pdf

9) A társadalmi egyenlőtlenségek térbeni leképeződése, etnikai szegregációk

Irodalom:

- Ladányi János (2005): *Szociális és etnikai konfliktusok. Tanulmányok a piacgazdasági átmenet időszakából, 1987–2005*. Budapest: Ú. M. K., 72–143.

10) Az etnikai besorolás objektivitásáról

Irodalom:

- Ladányi János (2005): *Szociális és etnikai konfliktusok. Tanulmányok a piacgazdasági átmenet időszakából, 1987–2005*. Budapest: Ú. M. K.
- Uo. Kertesi Gábor: Az empirikus cigánykutatás lehetőségéről 422-446. Korábbi megjelenése: *Replika* (29): 201–221. Interneten:
<http://www.c3.hu/scripta/scripta0/replika/29/cigany.htm>
- U.o. Lapos András: A longitudinális cigány. 448–453. Korábbi megjelenése: *Replika* (17–18): 246–251.
- Uo. Ladányi János – Szelényi Iván: Az etnikai besorolás objektivitásáról. 416–422. Korábbi megjelenése: *Kritika* 1998/3: 33–35. Interneten:
http://adatbank.transindex.ro/html/cim_pdf445.pdf

Általános szociológia szakirány

Tájékoztató:

- A **nappali munkarend** szerint, a tanulmányaikat a **2012/13-as tanévben** és később megkezdő hallgatók Általános Szociológia Szakirány záróvizsga témakörei.
- A **levelező munkarend** szerint haladó, tanulmányaikat a **2012/13-as tanévben** és később megkezdő hallgatók Általános Szociológia Szakirány záróvizsga témakörei. (A 2014. február 17-ei nyilvántartás szerint Bujdosó Boglárka és Molnár Attila tehet záróvizsgát az alábbi, Általános Szociológia Szakirány záróvizsga-témakörei alapján témakörök alapján).

1) Ismertesse a tudománykutatás főbb szociológiai paradigmáit!

Irodalom:

- Bloor, David (1999): A tudásszociológia erős programja. In Forrai Gábor – Szegedi Péter (szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest: Áron Kiadó, 427–446.
- Berger Viktor (2008): Bruno Latour tudományképe és antropológiai megközelítésmódja. *Szociológiai Szemle* 19 (4): 72–92. Interneten: http://www.szociologia.hu/dynamic/SzocSzemle_2008_4_072_092_BergerV.pdf
- Szabari Vera (2008): A tudománykutatás paradigmái. In Némedi Dénes (szerk.): *Modern Szociológiai Paradigmák*. Budapest: Napvilág, 465–518.

2) Ismertesse a racionális döntésemélet posztulátumait, módszereit és problémáit!

Irodalom:

- Elster, Jon (2000): Racionális döntések. In Felkai Gábor- Némedi Dénes- Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 2. kötet*. Budapest: Új mandátum, 215–231. (Korábbi megjelenése: Pápai Zoltán és Nagy Péter [szerk.]: *Döntéseméleti szöveggyűjtemény*. Budapest: Aula, 1991, 27–44.)
- Downs, Anthony (2000): Politikai cselekvés a demokráciában: egy racionális modell. In Felkai Gábor – Némedi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. században. Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 2. kötet*. Budapest: Új Mandátum, 153–172. (Korábbi megjelenése: *Közgazdasági Szemle*, 1990, 37[9]: 993–1011.)
- Hack-Handa József (2008): A racionális döntések elmélete(i). In Némedi Dénes (szerk.): *Modern szociológiai paradigmák*. Budapest: Napvilág, 207–258.

3) Ismertesse Foucault hatalomelméletét és az állami hatalomgyakorlás formáit és eszközeit!

Irodalom:

- Foucault, Michel (2000): A hatalom mikrofizikája. In uő.: *Nyelv a végtelenhez*. Debrecen: Latin Betűk, 307–331.
- Foucault, Michel (1999): Az emberélet kioltásának joga és az élet feletti hatalom. In uő.: *A szexualitás története. 1. kötet. A tudás akarása*. Budapest: Atlantisz, 135–150.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Kelemen Gábor (2008): A biztonsági társadalom. *Szociológiai Szemle* 18 (1): 150–156.
- Szekeres András: (2006): A fegyelmezés technikáitól az elsajátítás taktikájáig. *Híd* 2006/3. 37–48.

4) Ismertesse Luc Boltanski igazoláselméletét és jellemezze az újkapitalizmus viszonyait!

Irodalom:

- Boltanski, Luc- Thévenot, Laurent (2008): A kritikai képesség szociológiája. *Replika* (62): 39–55.
- Boltanski, Luc (2002): Létezik-e hálózati morál? Igazolás és kritika a kapitalizmus új képződményeiben. In Felkai Gábor – Molnár Attila Károly – Pál Eszter (szerk.): *Forrásvidékek. Társadalomtudományi tanulmányok Némedi Dénes 60. születésnapjára*. Budapest: Új mandátum, 412–425.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Fáber Ágoston (2010): A kritikai szociológiától a kritikai szociológiáig? *Szociológiai Szemle* 20 (1): 57–73. p.
- Takács Erzsébet (2008): Közös kaland? A szociológia és a történelem(tudomány) viszonya Franciaországban a 20. század utolsó harmadában. In Némedi Dénes (szerk.): *Modern szociológiai paradigmák*. Budapest: Napvilág, 367–374.

5) Ismertesse a 'kapitalizmus szellemére' vonatkozó weberi elméletet és J. Schumpeternek a vállalkozói szereppel kapcsolatos felfogását!

Irodalom:

- Schumpeter, Joseph (1982): A vállalkozó. In Lengyel György (szerk.): *A vállalkozó. Történeti gazdaszociológiai válogatás*. Budapest: Művelődési Minisztérium (Szociológiai Füzetek 28.), 41–49. [Bármely más kiadás is].

- Weber, Max (1982): Előszó. In uő.: *A protestáns etikai és a kapitalizmus szelleme. Vallásszociológiai írások*. Budapest: Gondolat, 7–25, 43–86.
- Weber, Max (1979): Gazdaságtörténet. In uő.: *Gazdaságtörténet. Válogatott tanulmányok*. (Válogatta: Bertalan László). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 223–225, 279–293.

A felkészülést segítő (ajánlott) irodalom:

- Felkai Gábor(2006): *A német szociológia története a századfordulótól 1933-ig. 1. kötet*. Budapest: Századvég Kiadó, 405–434.
- Némedi Dénes (2005): *Klasszikus szociológia. 1890-1945*. Budapest: Napvilág, 208–227.

6) Fejtse ki a 'társadalmi idő' fogalmát és ismertesse annak főbb ismérveit!

Irodalom:

- Bourdieu, Pierre (2009): *Gazdasági gyakorlat és az idővel kapcsolatos diszpozíciók*. In uő.: *A gyakorlat elméletének vázlata. Három kabil etnológiai tanulmány*. Budapest: Napvilág Kiadó, 325–334.
- [A Bourdieu-tanulmány megjelent egy másik magyar nyelvű kötetben is: Bourdieu, Pierre (1990): *Gazdasági gyakorlat és idő. Az algériai parasztek időkezelési attitűdjei*. In: *Időben élni. Történeti-szociológiai tanulmányok*. (Válogatta: Gellériné Lázár Márta). Budapest: Akadémiai Kiadó, 48-59. p.
- Elias, Norbert (1990): *Az időről*. In: *Időben élni. Történeti-szociológiai tanulmányok*. (Válogatta: Gellériné Lázár Márta). Budapest: Akadémiai Kiadó, 15-47. p.

7) Ismertesse az urbanizáció szakaszait, különös tekintettel a magyar viszonyokra!

Irodalom:

- Cséfalvay Zoltán (2004 [1999]): *Az elővárosi, szuburbanizációs folyamatok felgyorsulása Budapesten és agglomerációjában*. In Csizmady Adrienne – Husz Ildikó (szerk.): *Település- és városszociológia. Szöveggyűjtemény*. Budapest: Gondolat, 50–59.
- Enyedy György (2011): *A városnövekedés szakaszai - újragondolva*. *Tér és Társadalom* 25 (1): 5–19.
- Konrád György – Szelényi Iván (1971): *A késleltetett városfejlődés társadalmi konfliktusai*. *Valóság* 14 (12): 19–36.

Településszociológia Szakirány

1) A tér- és társadalomszerkezet változásai a 20. század második felében Magyarországon (szocialista modernizáció, rendszerváltás, szegregáció stb.)

Irodalom:

- Enyedi György (2004): Az urbanizációs ciklus és a magyar településhálózat átalakulása. In Csizmady Adrienne – Husz Ildikó (szerk.): *Település- és városszociológia*. Budapest: Gondolat, 11–24.
- Enyedi György (2004): Az új gazdasági tér formálódása Magyarországon. In Csizmady Adrienne – Husz Ildikó (szerk.): *Település- és városszociológia*. Budapest: Gondolat, 254–267.
- Konrád György – Szelényi Iván (2004): A késleltetett városfejlődés társadalmi konfliktusa. In Csizmady Adrienne – Husz Ildikó (szerk.): *Település- és városszociológia*. Budapest: Gondolat, 25–49.
- Ladányi János – Szelényi Iván (1997): Szuburbanizáció és gettósodás. *Kritika* 1997/7. 4–12.

2) Mutassa be a magyar településhálózat alakulását a II. világháborútól a rendszerváltásig.

Irodalom:

- Beluszky Pál (1999): *Magyarország településföldrajza*. Pécs – Budapest: Dialóg – Campus.
- Jószai Attila (2007): *Regionális politika I.* Budapest: Corvinus Egyetem, Urbanisztika Tanszék.
- Szirmai Viktória (2000): Globalizáció és a nagyvárosi tér társadalmi szerkezete. *Szociológiai Szemle* 10 (4): 3–24. Interneten: http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-448/szoc_szemle/TPUBL-A-448.pdf
- Tímár Judit – Váradi Mónika Mária (2000): A szuburbanizáció egyenlőtlen fejlődése az 1990-es évek Magyarországon. In Horváth Gyula – Rechnitzer János (szerk.): *Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón*. Pécs: MTA RKK, 153–175.
- Szirmai Viktória (2000): Városi társadalmi problémák és devianciák. In Enyedi György (szerk.): *Magyarország településkörnyezete*. (Magyarország az ezredfordulón.) Budapest: MTA Stratégiai Kutatások.

3) Mutassa be a magyar településhálózat alakulását a rendszerváltástól napjainkig.

Irodalom:

- Beluszky Pál (1999): *Magyarország településföldrajza*. Pécs – Budapest: Dialóg – Campus.
- Józai Attila (2007): *Regionális politika I.* Budapest: Corvinus Egyetem, Urbanisztika Tanszék.
- Szirmai Viktória (2000): *Globalizáció és a nagyvárosi tér társadalmi szerkezete. Szociológiai Szemle* 10 (4): 3–24.
- Tímár Judit – Váradi Mónika Mária (2000): A szuburbanizáció egyenlőtlen fejlődése az 1990-es évek Magyarországon. In Horváth Gyula – Rechnitzer János (szerk.): *Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón*. Pécs: MTA RKK, 153–175.
- Szirmai Viktória (2000): Városi társadalmi problémák és devianciák. In Enyedi György (szerk.): *Magyarország településkörnyezete. (Magyarország az ezredfordulón.)* Budapest: MTA Stratégiai Kutatások.

4) Szuburbanizációs trendek a rendszerváltás utáni Magyarországon. A lakóteleptől a lakóparkig.

Irodalom:

- Csanády Gábor – Csizmady Adrienne (2004): Szuburbanizáció és társadalom. In Csizmady Adrienne – Husz Ildikó (szerk.): *Település- és városszociológia*. Budapest: Gondolat Kiadó, 60–89.
- Csizmady Adrienne (2008): *A lakóteleptől a lakóparkig*. Budapest: Új Mandátum, 10–11, 155–175, 210–232, 272–296.

5) A magyarországi kistelepülések társadalmának átalakulása a rendszerváltást követő időszakban (differenciálódás, településtípusok, falusi szociális ellátórendszer stb.)

Irodalom:

- Bognár László – Csizmady Adrienne – Tamás Pál – Tibori Tímea (szerk.) (2005): *Nemzetfelfogások – Falupolitikák*. Budapest: Új Mandátum – MTA SZKI. A kötetből az alábbi tanulmányok
 - Problématérkép (32-34),
 - Bognár László – Csizmady Adrienne (36-41),
 - Juhász Pál (42-50),
 - Kovács Katalin (141-152) és
 - Bódi Ferenc (153-168) tanulmányai

- Kis János Péter (2008): Aprófalvasodás és aprófalvaink sorsa – történelmi metszetben. In Váradi Monika Mária (szerk.): *Kistelepülések lépéskényszerben*. Budapest: ÚJ Mandátum, 29–65.

6) A fenntartható település településszociológiai alapjai

Irodalom:

- Hajnal Klára (2006): *A fenntartható fejlődés elméleti kérdései és alkalmazása a településfejlesztésben*. (PhD. értekezés.) Pécs: PTE Földrajzi Intézet.
- Nagy Imre (2006): *Városökológia*. Pécs: Dialóg Campus, 291–306.

7) A globális világproblémák, és azok társadalmi, térbeli aspektusai.

Irodalom:

- Hajnal Klára (1995): A globális világproblémák és a cselekvés alapelve. In Golobics Pál – Tóth József (szerk.): *Válogatott fejezetek a társadalomföldrajz köréből*. Pécs: JPTE TTK, 45–58.
- Hajnal Klára – Tóth József (2001): Globális világproblémák és megatrendek. In Tóth József (szerk.): *Általános társadalomföldrajz I*. Budapest – Pécs: Dialóg Campus, 83–124.

8) Szociális városrehabilitáció és a társadalom

Irodalom:

- Egedy Tamás – Kovács Zoltán (2005): A városrehabilitáció néhány elméleti kérdése. In Egedy Tamás (szerk.): *Városrehabilitáció és társadalom*. Budapest: FDI, 9–21. Interneten:
http://www.varosrehabilitacio.net/new/pdf/1varosrehabilitacio_elmelete.pdf
- Egedy Tamás (2005): A sikeres városrehabilitáció. In Egedy Tamás (szerk.): *Városrehabilitáció és társadalom*. Budapest: FDI, 21–63. Interneten:
<http://www.varosrehabilitacio.net/media/files/Varosrehabilitacio/varosrehabestarsadalomcikkek/2Egedy2cikk.pdf>

9) Az egészségi állapot és az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférés területi egyenlőtlenségei: a magyarországi helyzet jellemzése az EU-s átlaghoz és a Visegrádi országokhoz (V3) viszonyítva.

Irodalom:

- Vitrai József – Bakacs Márta – Juhász Attila – Kaposvári Csilla – Nagy Csilla (2010): *Jelentés egy egészségben elmaradott országból. Egészségjelentés – 2010*. Budapest:

EgészségMonitor.

Interneten: http://www.egeszsegmonitor.hu/dok/Egeszsegjelentes_2010.pdf

- Kopp Mária – Skrabski Árpád (2001): Pszichoszociális tényezők és egészségi állapot. In: Cseh-Szombathy László, Tóth Pál Péter (szerk.): *Népesedés és népességpolitika*. Budapest: Századvég, 192–220.

10) Területi-társadalmi egyenlőtlenségek az egészségi állapotban és az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférésben a magyarországi regionális és kistérségi különbségek bemutatásán keresztül.

Irodalom:

- Vitrai József (2010): *Szükségletekre korrigált egészségügyi ellátás területi egyenlőtlenségei Magyarországon*. (Kutatási jelentés.) Budapest: EgészségMonitor. Interneten: http://www.egeszsegmonitor.hu/dok/Igenybeveteli%20egyenlotlensegek_2010.pdf
- Vitrai József (2008): *Egészség-egyenlőtlenségek Magyarországon*. Budapest: EgészségMonitor. Interneten: <http://www.egeszsegmonitor.hu/dok/Egeszseg-egyenlotlensegek%20Magyarorszagon.pdf>
- Hablicsek László, Kovács Katalin (2007): *Az életkilátások differenciálódása iskolázottság szerint (1986-2005)*. (Kutatási jelentések 84.) Budapest: KSH, Népeségtudományi Kutatóintézet. Interneten: http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/Kutjelek/Kutjel84_honlapra.pdf
- Kovács Katalin (2006): *Egészség-esélyek. Életünk fordulópontjai*. (Műhelytanulmányok 5.) Budapest: KSH, Népeségtudományi Kutatóintézet. Interneten: <http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/Muhelytanulm/muhtan5.pdf>
- Füzesi Zsuzsanna, Péntek Eszter, Tistyán László (2004): *Az egészségügyi ellátás területi egyenlőtlenségei*. Pécs: PTE, 3–17.